

עניינים נחוצים

ממורנו הגר"י טשזנר שליט"א

נתינת דין וחשבון - א'

הדין בראש השנה

ביום מיתתו של אדם כמו שאמרו בהגדה (תענית י"א א') בשעת מיתתו של אדם כל מעשיו נפרטין לפני הקדוש ברוך הוא ואומר לו כך וכך עשית ביום פלוני והוא אומר הן, ולא עוד אלא שמצדיק עליו את הדין, ואומר יפה דנתוני וכו', וכן במקומות הרבה.

ואין ספק שג' דינים אלו כל אחד חלוק לעצמו, ולא הזכירו בשמועתנו דין זה השלישי של יום המיתה לפי שאותו הדין אינו כללי ולא בכחות אלא כל אחד ואחד נדון בזמנו כפי מה שהוא, אבל מדין יום הגדול למדנו שדין שלישי של יום המיתה הוא על זה הסדר, שאמרו בית הלל ג' כתות [כו'] והקב"ה רב חסד מטה כלפי חסד לבינונים.

וכך הצעתן של דברים, שיש עונות וזכויות שהדין נותן ליתן עליהם שכר או עונש בעוה"ג בגוף, ויש שדין להיות נידונים לאחר המיתה בעולם הנשמות לנפש בגן עדן או בגיהנום, ויש שהדין נותן להיות נידון ביום הדין הגדול בגוף ובנפש, ויש שראוי לידון בכולם או במקצתן לטוב או לרע.

ודינו של ראש השנה הוא בעניני העולם הזה בכל מה שראוי לבא באותה שנה בכלל או בפרט כפי מעשיהם מחיים טובים ושאר הנאות הגופניות או ממיתה וחיי צער, או מיסורים וכיוצא בהן. ואין דנין בו מן הראוי לנפש בעולם הנשמות, שאין גוזרין אלא דין שראוי ליגמר לאלתר. וזהו שאמרו בתקיעתא דבי רב 'ועל המדינות בו יאמר, וכו' לא הזכיר בכלל זה הדין אלא עניני העוה"ז, וכן הזכיר ר' יוחנן ג' ספרים נפתחים בר"ה וכו', ולא הזכיר כלל גן עדן וגיהנום כמו שהזכירו בברייתא, אלא חיים ומיתה שהם כלל לכל הטובות והרעות בעוה"ז.

ויום המיתה הוא דין הנפש, שדין אותה כפי הראוי לה לבא לגן עדן או לגיהנום ובאיזה מדרגה מהם. ואמרו בהגדה, הירודין לגיהנום אינן כלין ואין נשמתן

הקדמה

(א) בספרים קדושים מובא, שהאדם צריך לתת דין וחשבון על מעשיו בשלוש תקופות שונות. אחד בכל שנה, בראש השנה, שכל באי עולם עוברים לפניו כבני מרון (כדאיתא במסכת ראש השנה, כדלהלן). ושנית בשעת פטירתו מהעולם הזה, כמ"ש במשנה בפרקי אבות (פרק ג' משנה א'): דע... לפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון. ושלישית לעתיד לבא, ביום הדין הגדול והנורא (ע' ר"ה ט"ז: תניא ב"ש אומרים ג' כתות הן ליום הדין. ופרש"י ותוס' שם: כשיחיו המתים).

(ב) ויש להבין למה צריך לתת דין וחשבון פעם אחר פעם (וכבר הקשו כן התוס' שם [והובאו דבריהם להלן בהמשך] ע"ש מה שתירצו. ובשו"ת הלכות קטנות ח"ב סי' רע"ג טען שאין תירוצם מספיק ע"ש). ובשלמא הדין של כל שנה הוא רק על השנים שעברו, שבתחילת כל שנה ושנה דנים אותו על מעשיו בשנה שעברה. משא"כ הדין בשעת פטירתו הוא על כל שנות חייו. ועוד שהדין של כל שנה הוא על עניני העוה"ז אבל הדין בשעת פטירתו הוא אם זוכה לעוה"ב. אבל מה זה הענין של היום הדין הגדול והנורא, ששוב פעם יתן דין וחשבון על מעשיו, ואף אם נאמר שזה כדי לקבוע אם יזכה לתחיית המתים, אבל למה לא דנו ע"ז כבר בדין הקודם?

(ג) וביאר הריטב"א (בחידושו על הגמרא בראש השנה דף ט"ז:): אמר ר' כרוספדאי, אר"י שלשה ספרים נפתחים בר"ה כו'. פי' ג' דינים הוזכרו באדם, האחד הוא הנזכר כאן שהוא בראש השנה, והשני יום הדין הנזכר בברייתא שלפנינו ג' כתות ליום הדין והוא יום הדין שהוא זמן תחיית המתים, הוא הנקרא "יום הגדול והנורא" ועליו אמר הכתוב "כי הנה היום בא בוער כתנור", וזו היא ששינו (סנהדרין ק"ח א') דור המבול אין להם חלק לעוה"ב אלא עומדין בדין, והוא הנקרא עולם הבא, ונקרא ג"כ לעתיד לבוא, כדאיתא בריש מסכת ע"ז. והשלישי הוא

ממילא דן השי"ת במהות ה"ראש" שיינתן לנו מה נקבל לצורך השנה החדשה. זהו "היום הרת עולם" מלשון הריון - ביום זה מקופל כל עתיד השנה הבאה, ולכן "היום יעמיד במשפט".

נמחיש את הדברים מעולם המעשה. כל מפעל ובית מסחר עורך בכל שנה חשבון התקציב. המטרה בעריכת התקציב היא העתיד, דהיינו מתבוננים איך לכלכל את הצעדים בעתיד, אלא שהמבט הוא לאור המאזן של השנה שעברה, היות ויש דברים רבים הרצויים, אך א"א להתחשב בהם אלא לפי האפשרויות שהוכחו בעבר, על כן צריך ללמוד מה היו הכנסות וההוצאות בעבר, ולפ"ז לתכנן את העתיד. נמצא שהתקציב הוא לצורך העתיד, אולם החישוב תלוי במציאות העבר.

לאור כל האמור, מובן מדוע הדין הוא בראשית השנה החדשה ולא ביום האחרון של השנה החולפת, כי הדין בעיקר על העתיד ולא על העבר.

ז) בספר תורת האדם לרמב"ן, בשער הגמול (בתחילתו, סימן קט"ו) ביאר אופן הדין בראש השנה, וז"ל: שנו רבותינו (ר"ה ט"ז ב') שלשה ספרים נפתחין בראש השנה, אחד של צדיקים גמורים ואחד של רשעים גמורים ואחד של בינונים, צדיקים גמורים נכתבין ונחתמין לאלתר לחיים, רשעים גמורים נכתבין ונחתמין לאלתר למיתה בינונים תלויים ועומדים מראש השנה ועד יום הכפורים זכו נכתבים ונחתמים לחיים לא זכו נכתבים ונחתמים למיתה. זה שאמרו חכמים בצדיקים גמורים שנכתבים לחיים ורשעים שנכתבין למיתה, לא צדיקים שאין להם עונות, ולא רשעים שאין להם זכיות, שכמה צדיקים מתים לאלתר וכמה רשעים מאריכין ימים בשלוח, והכתוב צווח (קהלת ח') "אשר יש צדיקים שמגיע אליהם כמעשה הצדיקים", וכבר אמרו רבותינו (אבות פ"ד) אין בדינו שלות הרשעים אף לא יסורי הצדיקים. אלא כך היא המדה, יש עונות שדינו של הקדוש ברוך הוא ומשפטיו הצדיקים ליפרע עליהם בעולם הזה, ויש מהם שהדין ליפרע בעוה"ב. וכן הזכיות, יש מהן שבעל הגמול יתברך משלם שכרן בעוה"ז, ויש שמשלם שכרן בעולם הבא. וכשאדם חוטא כל השנה ומתלכלך בעונות ומתטנף בחטאים ומתגלגל בפשעים ועושה גם כן צדקות ומעשים טובים, ובאין מעשיו לפני אדון הכל, הוא יתברך שמו שוקל אותן מעשים אלו כנגד אלו, והצדיק שהוא צדיק גמור ממש זוכה לחיים, וכן הרשע שדינו נותן לשלם לו שכר טוב בעוה"ז על מעשה הטוב שעשה נכתב ונחתם לאלתר בר"ה לחיים, כלומר שפוסקין לו חיים ושלוה ועושר ונכסים וכבוד, נמצא זה צדיק גמור בדינו, והרשע שהוא רשע גמור מכל צד נחתם לאלתר למיתה. וכן בעל המעשה הטוב שנכשל בעבירה אחת בלבד ונענש עליה למיתה, נכתב ונחתם לאלתר בראש השנה למיתה, כלומר שימות בשנה הזאת או שיחיה בתחלואים רעים חיי צער ויסורין, ונמצא זה רשע גמור בדינו, אף על פי שזה צדיק וזוכה לחיי העולם הבא, והראשון שזכה

נשרפת לגמרי, שהרי עתידה לעמוד בדין ליום הדין הגדול, אלא שלאחר שנים עשר חודש גיהנום פולטן ונמסרות לדומה, והוא מקום בינוני שאין שם לא ריוח והצלחה ולא יסורין, ועומדות שם עד שיעמדו בדין. ודבר ידוע כי היורדי לגיהנום אין כולם שוים כי מדרגות מדרגות יש וכן הזוכין לגן עדן מדרגות מדרגות, וכשאמר רב חסד מטה כלפי חסד, זהו שלא להורידו לגיהנום לידון קצת על עונותיו אלא שנמסר לגן עדן עם הצדיקים הגמורים אבל לא במדרגתן.

יום הדין הגדול הוא על שכר הגמור או העונש הגמור שאין למעלה מהן הראויין לבא לגוף ולנפש ביחד שעליו נאמר ורבים מישיני [אדמת] עפר וכו'.

ד) בשו"ת הלכות קטנות (חלק ב' סימן רע"ג) כתב: בפ"ק דר"ה (דף ט"ז תוס' ד"ה ליום הדין) קאמר דיש אשר הם בגהינם וביום הדין יזכו. משמע מדבריו דיום הדין הגדול אינו אלא לאותם דגהינם, ובהם יש הג' כתות. ואפשר לשמוע מדבריהם דלכולם יהיה יום הדין וקשה דאותם שכבר זכו לג"ע מה דין יש עליהם. ולדידי חזי ליה דיש מיני דינים על דברים פרטיים שנידונין בר"ה ויש בכל יום או בכל רגע ויש ביום המיתה, ויש דברים כלליים שאין עומדין עליהם לדין עד אותו יום הגדול והנורא, ואלו ישנים בקבר לא דין ולא רוח לא חיים ולא נידונין עד עת התחיה, ואז רבים מישיני אדמת עפר יקיצו אלה לחיי עולם וגו'. וכל זה הוא לשכך האוזן, כי מי אשר יחובר לדעת א' מרוב רובי רבבות ממחשבות אל דעות כי לא מחשבותי מחשבותיכם.

המשפט בראש השנה

ה) איתא בראש השנה (דף ט"ז:) אמר רבי כרוספדאי אמר רבי יוחנן: שלשה ספרים נפתחין בראש השנה, אחד של רשעים גמורים, ואחד של צדיקים גמורים, ואחד של בינוניים. צדיקים גמורים נכתבין ונחתמין לאלתר לחיים, רשעים גמורים נכתבין ונחתמין לאלתר למיתה, בינוניים תלויין ועומדין מראש השנה ועד יום הכפורים. זכו נכתבין לחיים, לא זכו נכתבין למיתה. אמר רבי אבין: מאי קרא "מחו מספר חיים ועם צדיקים אל יכתבו". "ימחו מספר" זה ספרן של רשעים גמורים, "חיים" זה ספרן של צדיקים, "ועם צדיקים אל יכתבו" זה ספרן של בינוניים. רב נחמן בר יצחק אמר מהכא: "ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת". "מחני נא" זה ספרן של רשעים, "מספרך" זה ספרן של צדיקים, "אשר כתבת" זה ספרן של בינוניים.

ו) וביאר בשפתי חיים (מועדים א', מאמר ר"ה שורש השנה, עמ' ס"א בתו"ד), וז"ל: מעשי האדם שעברו קובעים בדין ר"ה, אולם לא העבר עיקר אלא העתיד. דין ר"ה אינו כמשפט בשר דם שנשפט על מעשיו בעבר ועליו לתת עליהם דין וחשבון, ולפי זה נקבע השכר או העונש. אמנם כך יהיה המשפט ביום הדין הגדול והנורא שבו ידונו על כל מעשה שנעשה בעבר כדי לקבוע את השכר או העונש, אבל דין ראש השנה אינו כן, בו עוסקים בעיקר בעתיד. הדין הוא תוצאה מייחודו של היום, מכיון שיום זה הוא "ראש" השנה הכלול בו כל השנה הבאה,

לחיים רשע גמור ואובד לגמרי, עד שיהיה גדול שבנביאים כשנדון על חטא אחד קל ונענש עליו, נקרא בכאן רשע גמור. ויהיה אחאב שנאמר בו הראית כי נכנע אחאב מפני וגו', נקרא בכאן צדיק גמור.

וכן זה שאמרו חכמים לחיים ולמיתה, אינן בימים בלבד, אלא כל העונשין שבעולם הזה, נגעים ועוני ומיתת בנים וכיוצא בהן, כולן כינו אותם חכמים בשם מיתה, וכינוי השכר והגמול הטוב אמרוהו בלשון חיים.

זה הדין שאמרו חכמים שכל אדם נידון בראש השנה, אינו אם יזכה לגן עדן ולחיי העולם הבא, או אם יתחייב לגיהנם ואבדון, שאין אדם נידון בראש השנה אלא על עניני העולם הזה אם ראוי לחיים ולשלחה או למיתה ויסורין, כך אמרו חכמים בראש השנה, "זה היום תחלת מעשיך זכרון ליום ראשון כי חק לישראל הוא משפט לאלהי יעקב ועל המדינות בו יאמר איזו לחרב ואיזו לשלום איזו לרעב ואיזו לשובע ובריות בו יפקדו להזכירם לחיים ולמות". אלא כך היא המדה, בראש השנה שוקלין מעשיו של אדם ונכתב ונחתם לזכות ולחובה בעולם הזה, כפי מה שמגיע לו בחלקו לפי מעשיו מן העולם הזה, וכשהאדם נפטר לבית עולמו שוקלין בהן ופוסקיין עליו חלקו כפי הראוי לו בעולם הנשמות, ע"כ מתורת האדם.

ח) וברדשה לראש השנה ביאר הרמב"ן את שני הדברים - את אופן הדין בראש השנה, וגם את ההבדלים בין שלשה זמני הדין האלו, וז"ל: הנה אמרנו שראש השנה הוא יום דין, והוא פירוש יום תרועה וזכרון תרועה, והוא דבר מפורש בדברי רבותינו כמו ששנינו (ט"ז א') בראש השנה כל באי עולם עוברין לפניו כבני מרון, ואמרו שלשה ספרים נפתחין בראש השנה וכו', וכן הרבה בדבריהם.

ועכשיו אנו צריכים לפרש מהו הדין הזה שאדם נידון בו, והלא אמרו חכמים ז"ל כי בשעת מיתתו של אדם נידון, כמו שאמרו בפרק קמא דתענית (י"א א') בשעת פטירתו של אדם כל מעשיו נפרטין לפניו ואומרים לו כך וכך עשית ביום פלוני והוא אומר הן וכו' ולא עוד אלא שמצדיק עליו את הדין ואומר יפה דנתוני וכו', וכן במקומות הרבה, ואם נאמר שאדם נדון בראש השנה ונחתם ביום הכיפורים, אם כן אין דינו בשעת מיתה אלא על מה שעשה מראש השנה עד יום המיתה, ורבותינו אומרים בפירוש שכל מעשיו נפרטין לפניו. עוד הזכירו חכמים שיום הדין הוא לעתיד לבא בזמן תחיית המתים כמו ששנינו (סנהדרין ק"ז ב') דור המבול אין להם חלק לעולם הבא ואין עומדין בדין, אנשי סדום אין להם חלק לעוה"ב אבל עומדין בדין, ויום הדין זה מזכירין אותו רבותינו ז"ל בהגדות ובמדרשים וקורין לו יום הדין הגדול. ואמרו בפ"ק דע"ז (ב' א') כל המצות שישראל עושין בעולם הזה באות ומעידות עליהם לעולם הבא שנאמר יתנו עדיהם ויצדקו אלו ישראל ישמעו ויאמרו

אמת אלו אומות העולם, ושם אמרו לעתיד לבוא מביא הקדוש ברוך הוא ספר תורה ומניחו בחיקו ואומר כל מי שעסק בזה יבוא ויטול שכרו, מתקבצין כל אומות העולם וכו', (נ"א) מתקבצין ובאין כל אומות העולם בערבוביא ואומר להם הקדוש ברוך הוא אל תכנסו לפני (בערבוביא), וכן הרבה בדבריהם, ובכאן שנו בברייתא שלש כתות ליום הדין ופי' רבנו שלמה כשיחיו המתים. אבל כך הוא הענין הזה, בראש השנה כל באי העולם עוברין לפניו ונדון כל אחד ואחד בעניני העולם הזה, אם זכה לתת לו חיים ושלום ועושר ונכסים וכבוד, או נתחייב למות בשנה זו, או ליסורין וצער ועוני, כללו של דבר על כל ענין שבגוף ובעולם הזה כגון בני חיי ומזוני, אבל אינו נידון על הנפש אם תזכה לגן עדן ולחיי העולם הבא או תתחייב לגיהנם ואבדון. כך תקנו לנו חכמים בתפלה 'זה היום תחילת מעשיך זכרון ליום ראשון וכו' ועל המדינות בו יאמר' וכו'. ואמרו 'על המדינות', כלומר דין הרבים שהעולם נדון אחר רובו, והזכירו בהן חרב ושלום ורעב ושובע, וחזרו ואמרו 'ובריות בו יפקדו' שהוא דין כל יחיד ויחיד והזכירו בו חיים ומות. וכן בגמרא אמרו שלשה ספרים נפתחין בראש השנה צדיקים גמורים נכתבין ונחתמין לאלתר לחיים רשעים גמורים נכתבין ונחתמין לאלתר למיתה, הזכירו בכאן חיים ומיתה, ולא אמרו לגיהנם ולחיי העולם הבא כמו שהזכירו בברייתא הסמוכה שם בשלש כתות ליום הדין, ועוד אמרו (ב"ב י"א) כשם שמזונותיו של אדם קצובין לו מראש השנה כך חסרונו קצוב לו מראש השנה, שבכל הריוח וההפסד אדם נידון ביום זה.

ט) אבל מה שאמרו 'אי זו לרעב אי זו לשובע', יש מפרשים שזה על הרעב שבא במדינות מחמת עצמן כגון רעב של מצור כענין הרעב והשובע שבא בשומרון בימי אלישע וכיוצא בזה. וכן הרעב והשובע הבא מחמת גופו של אדם, שאוכל ואינו שבע או שמתברך מזונו במעיו. אבל רעב ההווה בעולם כגון של תבואה ושל פירות האילן אינו בראש השנה, שהרי שנינו (ט"ז א') בפסח על התבואה בעצרת על פירות האילן ובחג נידונין על המים. אבל בירושלמי מצינו כלשון הזה אית תניי תני כולהון נידונין בראש השנה וגזר דין של כל אחד ואחד מתחתם ביום הכיפורים, ואית תניי תני כל אחד ואחד נדון בזמנו ומתחתם בזמנו. מתניתין כמן דמר כולהון נדונין בזמנן וגזר דין של כל אחד ואחד מתחתם בזמנו, דתנינן ובחג נדונין על המים. מילתיה דרב אמרה כולהון נידונין בראש השנה וגזר דין של כל אחד ואחד מתחתם בראש השנה, דתני בתקיעתא דבי רב, 'זה היום תחילת מעשיך זכרון ליום ראשון' וכו', וכן הברייתא השנויה בגמרא (י"ז ב') 'הרי שהיו ישראל רשעים גמורים בראש השנה ופסקו להם גשמים מועטים ולבסוף חזרו בהן' וכו' הכי משמע, דעל המים נמי נדונין בראש השנה. וכן המעשה שהזכירו במסכת ברכות (י"ח ב') מעשה בחסיד אחד שנתן דינר לעני בערב ראש השנה בשני (המשך בעמוד 8)

נדבת הרב שי ניסים כחלון וב"ב שליט"א לרגל השמחה השרויה במעונם בנישואי בתם תח"י עב"ג הבה"ח חיים זארוץ הי"ו בשעט"מ. יה"ר שיעלה הזיווג יפה ויזכו לדורות ישרים ומבורכים מתוך בריאות ושמחה שלום ושלוה כל הימים, אכ"ר

נדבת הרב יעקב גוט וב"ב שליט"א חתן הרב יצחק לבל שליט"א לרגל השמחה השרויה במעונם בהולדת בנם אוריאל גרשון נ"י בשעט"מ. יה"ר שיזכו לגדלו לתורה לחופה ולמעשים טובים וירוו רב נחת מכל יוצ"ח כ"י ויתברכו בכל מילי דמיטב ברו"ג

קנין מתיקות התורה על ידי התמדה

לא יחפוץ האדם בהגיון התורה, אז אינו טועם מתיקותה, ואז 'תבוס נופת'. אך כאשר נפשו רעבה, שמשתוקקת ומתאוה לעסוק בתורה - אפי' 'כל מר מתוק' לו - מחמת שיגע בה מאד וציער את עצמו עליה", עכ"ל.

הרי לנו שעצם ההשקעה בעמלה של תורה, מולידה אצל העמל בה השתוקקות עצומה עד שנעשה אצלו כל מר מתוק. עריבות זו שירגיש תחיה כלי נפלא להגביר חיילים בהתמדתו.

וסיפר לי חכם אחד על קרוב משפחתו, שאחרי סעודת ליל שבת הוא יושב ולומד בהתמדה גדולה עד הבוקר. כששאלוהו כיצד הוא מסוגל לזה, הוא ענה שאמנם בהתחלה זה קשה, אבל אח"כ יורד הקושי, והלימוד נעשה ערב ומתוק. ההתמדה מולידה עריבות, והעריבות מביאה להתמדה וכן הלאה עד אין קץ...

ההתמדה בתורה מולידה עריבות בלימוד, והיא הכלי שעל ידו מתאוה אדם להוסיף לימוד על לימודו והתמדה על התמדתו!

הכרתני יהודי צדיק ות"ח גדול. פעם אחת הוא הוצרך לגשת לבעל בית אחד לאיזה ענין, ומשלא מצאו בביתו - הלך לביהמ"ד וישב ללמוד שם עד הבוקר!

נכון, ישנם אנשים שיושבים ולומדים עד הבוקר, אך אצלם הדבר נעשה מתוך תכנון מוקדם. אבל הוא בכלל לא תיכנן לשבת וללמוד כל הלילה, אלא היתה זו מבחינתו תגובה טבעית ומובנת מאליה לאור המצב שאליו הוא נקלע!

קורה שאדם מסתובב בעולם ואינו מוצא מקום לישון. מה הוא עושה? - הולך לכאן, מחפש שם, נכנס לבית המדרש, מנסה לשכב על הספסל, וכשהספסל קשה ולא נוח הוא מנסה לפרוס עליו את המעיל וכו'. גם אותו יהודי היה צריך לישון, אלא שכשהיתה לו אפשרות - הוא הלך לישון, אבל כשהוא לא מצא מיטה - הוא פשוט ישב ולמד עד הבוקר!...

אלו הם דברים שפשוט צריך לקנותם. יתכן אמנם שלימוד כל הלילה הוא מההשגות הגבוהות, אך מי שמתרגל להיות "מונח בלימוד", לחשוב בלימוד, לא לבטל את הזמן, יזכה עם הזמן להידבק בתורה, וממילא ירגיש את עריבותה באופן נפלא ביותר, וכלשון התנא (אבות דר"נ פכ"ח מ"א): "אין לך אהבה כאהבה של תורה".

וְשִׂמְחַת כָּל הַטּוֹב אֲשֶׁר נָתַן לָךְ ה' אֱלֹהֶיךָ (כ"ו, י"א)
על פסוק זה כתב האור החיים' הקדוש יסוד גדול בענין עריבות ומתיקות לימוד התורה, וז"ל:

"וְשִׂמְחַת כָּל הַטּוֹב - שאם היו בני אדם מרגישים במתיקות ועריבות טוב התורה, היו משתגעים ומתלהטים אחריה, ולא ייחשב בעיניהם מלוא עולם כסף וזהב למאומה".

כעין זה מצינו שכתב החזו"א באגרותיו (ח"ג, אגרת א'): "הזיווג של החכמה עם האדם אי אפשר בלי כמיהה ותיאבון. דברי תורה חביבין - כח החיבה פותח את המוח ואת הלב לבלוע חכמה בינה ודעת. אמרו עליו על ר' יוחנן: אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה שאהב ר' יוחנן את התורה בוז יבזו לו". כלומר, ע"י החיבה יבוא הלומד להתמיד בלימודו, וגם ע"י תיחוק התורה על לוח לבו.

וכך פי' הרד"ק עה"פ "בחוקותיך אשתעשע, לא אשכח דבריך" (תהלים קי"ט, ט"ז): "כשאני מתבונן בהם [בד"ת], אני משתעשע בהם, לפיכך לא אשכחם, כי הם לי לששון ולשמחת לבב", עכ"ל. והוסיף כי כך גם להיפך: אדם שלימוד התורה קשה עליו - בסופו של דבר לא יוכל ללמוד, עיי"ש.

עלינו לדעת כי מה שהגאון מוילנא זצ"ל היה מסוגל ללמוד בהתמדה עצומה שעות על גבי שעות, ואילו אנו, אחרי לימוד דף גמרא במשך חצי שעה מתעייפים, הוא משום שהתורה אצלנו אינה דבר מתוק כפי שהיתה אצל הגר"א. וכיוון שכך, סוף כל סוף הלימוד עצמו קשה ומעייף מאוד. העצה היחידה היא להביא למצב שהלימוד יהיה מתוק וערב.

כל אדם יכול ליטול לידך עיתון או ספר סיפורי צדיקים, להתחיל לקרוא בהם, ולהמשיך ללא הרף בלי לחוש שעבר חצי לילה וכבר ארבע לפנות בוקר... כמו כן כל אחד מסוגל להסתובב במשך יום שלם כשסוכריה בפיו ולא להתעייף... אבל התורה, תחילתה מרירות וסופה מתיקות. האמונה בהשי"ת וההכרה הפנימית כי לימוד התורה הוא הדביקות בהשי"ת, הולידה בלב גדולי הדורות חשקת התורה ומתיקות נפלאה בכל תיבה של תורה שלמדו, ומתיקות זו היא שעמדה להם ללמוד בהתמדה כה גדולה.

איך משיגים את אותה עריבות ומתיקות בלימוד התורה?
הפסוק במשלי (כ"ז, ז) אומר: "נפש שבעה תבוס נופת, ונפש רעבה כל מר מתוק". ופי' שם הגר"א: "והענין, כאשר

זהירות מזלזול בכבוד ההורים

הבזיון, שכל המבזה אביו או אמו אפילו בדברים ואפילו ברמיזה הרי זה ארור מפי הגבורה, שנאמר ארור מקלה אביו ואמו".
וכתב בספר הקדוש ספר 'חרדים': "איש אמו ואביו תיראו" - מפני ציווי ה' ידמה אותם בעיניו כמלך ומלכה, ועיקר מצות כבוד הוא בלב, שיחשוב בלבו שהם גדולים ונכבדי ארץ".

ובספר הזוהר הקדוש כתב (תרגום): "אדם שמתעסק בצרכי אביו ואמו, שאוהב אותם יותר מגופו ונפשו רוחו

ארור מקלה אביו ואמו ואמר כל העם אמן. (כ"ז, ט"ז)
'מקלה אביו' - מזלזל, לשון 'ונקלה אחיך' (רש"י) מבואר בדברי רש"י, שלא מדובר כאן דוקא במי שמתחפף נגד ההורים, או צועק או מצערם ח"ו, אלא ע"י זלזול קטן או אי התייחסות בכבוד הראוי, כבר הוא בכלל הקללה הנוראה שנאמרה מפי כל ישראל!

וכך מבאר דבר זה הרמב"ם (בהל' ממרים פ"ה הט"ו), וז"ל: "ולא על הכאה ולא על הקללה בלבד הקפידה תורה, אלא על

ראש הישיבה מרנא רבי חיים הכהן קמיל זצוק"ל

אחת שאלתי מאת ה' - שבת בבית ה' 1

תבל את חובת קבלת עול מלכות שמים, ותהא עליה גדולה לכלל ישראל בהתקרבות לדרכי ה', וראש השנה הוא הזמן הראוי לבקש על כך בבקשת "אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש שבת בבית ה' וגו'", שרק כאשר האדם ישים מחשבתו ומגמתו בדרך של עליה בתורה יזכה להתקרב לדרכי קבלת עול מלכות שמים, ועל ענין זה צריכה שתהא עבודת האדם בראש השנה, וכבר אמר הסבא מנובהרדוק שהגזר דין החמור ביותר שמקבל האדם בראש השנה הוא שישאר באותו מצב רוחני כמו שהיה לפני כניסתו לימים נוראים ע"כ, והזמן הרצוי ביותר להתפלל על ענין העליה והזכיה בקירבה לדרכי ה' הוא בראש השנה וכן בשאר הימים הנוראים ובסופם - יום הכיפורים, שבימים אלו הקב"ה מצוי וקרוב אלינו - "דרשו ה' בהמצאו, קראוהו בהיותו קרוב" (ישעיה נ"ה, ו'), וקירבה זו מעוררת בישראל את המחייב הגדול להתקרבות לדרכי ה' ביתר שאת.

ד. והנה ידועה השאלה מה פשר הענין שבראש השנה ועשרת ימי תשובה מתחזקים יותר בתורה ומרבים יותר בקיום מצוות, שלכאורה מעשים אלו נעשים כמעשי רמיה שבהתקרב ימי הדין כשהאדם חרד מה יעלה בדינו מדקדק הוא במצוות יותר, וכמו שכתב הטור (או"ח, סימן תר"ג) שאף מי שאינו נזהר מלאכול פת עכו"ם במשך ימות השנה, בכל זאת בעשרת ימי תשובה צריך להזהר מכך ע"כ, והרי אין מעשי המצוות שהאדם עושה בימים אלו כפי מדרגתו בעבודת ה' בשאר השנה, ונראה שעושה מעשים אלו רק כדי לזכות בדין.

והנה בספר "כוכבי אור" (להגאון ר' יצחק בלזער זצ"ל, פרק ה' אות ג) יסד שבימי עשרת ימי תשובה כאשר הקב"ה מצוי וקרוב אל ישראל, כדכתיב (שם): "דרשו ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב", כנגד כך גדל החיוב על האדם לדרוש אחר דרכי ה' ביתר שאת, ולשאוף להתעלות ממדרגתו ולשוב בתשובה אל ה', ואם למרות הקרבה ממרום האדם נמנע מלשוב אל ה' בימים אלו, תוכל לבא עליו תביעה גדולה יותר מאשר בשאר הזמנים, וע"ש בכוכבי אור דהביא ראיה לכך מהגמ' (יומא, דף פ"ז), עכת"ד.

ולפי זה נראה לבאר את ענין החיזוק שמתחזקים בימים הנוראים בהכנס ימי הדין, שבזמן ההתקרבות של הקב"ה לישראל קיים מחייב גדול יותר של דקדוק בקיום המצוות ביתר שאת כפי קירבת ה' לישראל, שבהתאם לקירבת ה' לישראל כך גדלה החובה לדקדק יותר בעבודת ה'.

ה. המזדמם מתוך הדברים שבזמני הימים הנוראים שקיימת התקרבות מן שמיא אלינו זהו הזמן הרצוי ביותר להתפלל לזכות בעליה בעבודת ה' למעלה ממדרגתו.

ויסוד הדברים מצינו בדברי הרמב"ם (פרק ג' מהל' תשובה, הלכה ד) וז"ל: "אף על פי שתקיעת שופר בראש השנה גזרת הכתוב רמז יש בו, כלומר וכו' עוררו ישנים משנתכם ונרדמים הקיצו מתרדמתכם וחפשו במעשיכם וחזרו בתשובה וזכרו בוראכם, אלו השוכחים את האמת בהבלי הזמן ושוגים כל שנתם בהבל וריק אשר לא יועיל ולא יציל" עכ"ל.

(המשך בעמוד 7)

א. כתיב בתהילים (כ"ז, א-ד): "לדוד ה' אורי וישעי וגו' אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש, שבת בבית ה' כל ימי חיי, לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו".

ויש המפרשים פסוק זה על דרך דברי הגמ' (תענית, דף ה') שבימי רבי שמואל בר נחמני היתה מכת רעב ומכת דָּבָר - מיתה, ואמרו בעת ההיא שלבקש רחמים ביום תפילה על ישועה בשני נושאים אין מבקשים, כי כך היתה הקבלה בידם שאין מתקנים יום תפילה על שתי ענינים בהדי הדדי, אלא רצו לבקש רחמים שתיבטל מכת המוות ואת מכת הרעב הם יסבלו, אך רבי שמואל בר נחמני הורה להם שיבקשו רחמים על שתיבטל מכת הרעב, כיון שכאשר הקב"ה נותן שובע לחיים הוא נותן (ופירש רש"י): "דאינו מביא שובע כדי להמית בני אדם, אלא כדי שיחיו", דכתיב (תהילים קמ"ה, ט"ו): "פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון" (ופירש רש"י): "שובע נותן לבני אדם חיים" עכ"ד הגמ'.

וחזינן שהראוי הוא לבקש רחמים מן השמים בדרך בקשה אחת שבה כלולים כל הבקשות.

ועל דרך גמ' זו שפירשו את הפסוק: "אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש וגו'", שדוד המלך ביקש בקשה אחת - "אחת שאלתי" ובה כלולים כל הבקשות והברכות, והיא - "שבת בבית ה' כל ימי חיי לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו".

ב. והנה כלפי ימי ההכנה לקראת ראש השנה אפשר להוסיף ולבאר הענין ביתר שאת, שהרי המזמור "לדוד ה' אורי וישעי" נאמר בזמן ההכנה לראש השנה, ובו מבקשים מאת הקב"ה שכל רצוננו הוא קבלת עול מלכות שמים, שרק על ידי קיום ה"שבת בבית ה' כל ימי חיי" זוכים לאור באור ה' ולקבל עול מלכות שמים בשלמות, ועל ענין זה אמרינן בימים הנוראים את התפילה: "אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש", ופירש המלבי"ם (בפירושו "תפילות דוד" על התהילים, שם) את פסוק זה - שאותה שאלה ששאל דוד המלך תמיד אותה יבקש בעתיד, והשאלה היא הבקשה - "שבת בבית ה' כל ימי חיי לחזות בנועם ה' וגו', עכ"ד, דהיינו שהאדם צריך לְמַקְדֵּם בימים אלו מה היא הבקשה העיקרית בחייו, ולמה צריך שישים מבטו ומגמתו בכל אשר הוא עמל כל ימי חייו, והוא לאור באור החיים - לחיות חיי תורה, ובקשה זו מתקיימת על ידי "שבת בבית ה' כל ימי חיי", שבזו הבקשה כלול כל טוב שבעולם, וכמו שכתב האור החיים הק' בפרשת כי תבא (כ"ה, י"א) על הפסוק: "ושמחת בכל הטוב אשר נתן לך ה' אלקיך וגו'", וז"ל: "ירמוז במאמר ב"כ הטוב" אל התורה כמאמרם ז"ל (אבות ו, ג): "ואין טוב אלא תורה", שאם היו בני אדם מרגישים במתיקות וערבות טוב התורה היו משתגעים ומתלהטים אחריה, ולא יחשב בעיניהם מלא עולם כסף וזהב למאומה, כי התורה כוללת כל הטובות שבעולם" עכ"ל, וכשהאדם זוכה להשיג את המבוקש הזה זוכה לעיקר הגדול והוא לאור באור ה' מתוך ה"שבת בבית ה' ", שזה הוא היסוד לקבלת עול מלכות שמים.

ג. וכך היא עיקר הבקשה שמבקשים בראש השנה - גילוי כבוד מלכות שמים בעולם, שיכירו וידעו כל יושבי

1. דברי רבינו זצוק"ל הובאו בספר 'אמרי חיים' מאת הרב ירמיה ורון שליט"א. יה"ר שזכות רבינו זצוק"ל תעמוד לו ולביתו להתברך בכל מיילי דמיטב ברו"ג ויזכו לרוות נחת מכל יוצ"ח, אכ"ר.

נדבת הרב אליעזר יטקובסקי שליט"א לרגל השמחה השוריה במעונם בהולדת בתם רות תחי' בשעתו"מ. יה"ר שיוזכו לגדלה לתורה לחופה ולמעשים טובים וירוו רב נחת מכל יוצ"ח כ"י ויתברכו בכל מיילי דמיטב ברו"ג

נדבת הרב שמעון אגסי שליט"א חתן הרב אריה אורבך שליט"א, לרגל השמחה השוריה במעונם בהולדת בתם אסתר דבורה תחי' בשעתו"מ. יה"ר שיוזכו לגדלה לתורה לחופה ולמעשים טובים וירוו רב נחת מכל יוצ"ח כ"י ויתברכו בכל מיילי דמיטב ברו"ג

בתוככי משפחתי המאושרת (ח"ד, מעובד ע"פ ועדים)

ההלכה כדוגמת הלכות שבת, וכן ידע בחומש ובנ"ך ובמפרשיהם. דבר פשוט הוא, שחובתו של האברך, מצד עצמו, לקדם את לימודיו בכל תחומי התורה וההלכה ובמפרשיהם, במוסר, ואגדה ועוד, ובזה יפתור את הקושי המוזכר פה.

ועכ"פ, ברגע זה שומה על האשה להבין, שבעלה החייב בלימוד תורה בגדר "מצווה ועושה" גדול חלקו משלה, שהיא במצות תלמוד תורה בגדר "אינה מצווה ועושה". והבעל נתבע ללמוד תורה מתוך קושי וצער.

ולחבריל, לענין השכלה בלימודי חול, בזה בודאי צריכה האשה להגדיל ולרומם מאד את כבוד בעלה, בהיותו עוסק בנכבדה שבהשכלות - שהיא התורה הקדושה.

נהיה 'גלויים'. דברי רבי יצחק אבוהב ב'מנורת המאור' הובאו לפני בנות העומדות ערב כניסתן לשידוכים. קטע אחד במיוחד עורר 'מרמור' (בלשון המעטה): "בתי, עמדי לפניו כלפני המלך ותשרתהו ואם תהיי לו אָמָה - (שפחה!?!?) וכ'...

נתווסף לזה מה שיעצה רבנית חשובה, הרבנית הלוי, אשת הרב פרץ הלוי זצ"ל וצאצאית של משפחת רבנים בגרמניה. שאמרה לאחיינה הצעיר "דע לך, אמרה, שהמלכות של האשה היא במטבח! - ועל כן צריך לדאוג שהמטבח יהיה מקושט, מכובד ונעים לשהות בו".

כשהושמעו הדברים לפני 'אמהות הדור הבא' קמה סערה, (מה? - האשה במטבח? לקצוץ ירקות? לשטוף כלים?)

ואז הוסיפו לשומעים 'משהו' על דמותה של הדודה. בתקופת השואה, היה הרב הלוי רב בעיר בריסל שבבלגיה. רשעי הגסטאפו תפסוהו ואסרוהו בכלא. הלכה הדודה ודרשה לפגוש את הגנרל, מפקד הגסטאפו. מבוקשה ניתן לה, ואז עמדה למולו ותבעה בקול: אני רוצה את בעלי! הגנרל שמע ושיחרר את הרב! ואח"כ זכו לעלות לארץ.

הנה לפנינו שרבנית כה גדולה, בבואה לאלפנו לקח אמרה: "דע לך שהמלכות של האשה היא במטבח" בינו נא זאת! היא לא לימדה אותנו שאשה צריכה להיות 'תקיפה' מול הרשעים, אלא מסרה לנו לקח הרבה יותר חשוב לשני בני הזוג!

לגופו של ענין, הומלץ לשומעים לקרוא היטב את דברי רבותינו עד לסופם: "ואם תהיי לו אָמָה, הוא יהיה לך עבד ויכבדך כגבירה" - כלומר התנהגות בענוה ובהכנעה לבעל, תשא בכנפיה 'תפארת מלוכה' - לרעה נאמנה! כמאמר הפסוק: "לענוים יתן חן" ו"יפאר ענוים בישועה".

ומצאנו שחז"ל מסרו עצה למי שחפץ שישתחוו לפניו - והיא "הדבק לשחור - (לשר), וישתחוו (אז גם) לך" (רש"י בראשית ט"ו, ו"ח). והנה גדול מזה, מה שיעצה האשה החכמה לבתה! "שאם תכבדי את בעלך אז הוא יהיה לך לעבד ויכבדך כגבירה".

ומנגד, צירף ה'מנורת המאור' עצה - 'אזהרה' ששווה לא מיליונים אלא מיליארדים של דולרים! "ואם תתגדלי

כבר הקדמנו שאין ביכולתנו להקיף אפילו מקצת מכלל ענייני האושר הביתי. ואעפ"כ נביא קצת דברים, בקשר לחלקה של עקרת הבית - שהיא "עיקרו של בית", בבנין האושר המשפחתי, כיון שפטור בלא כלום אי אפשר:

רבי יצחק אבוהב בעל 'מנורת המאור' (עמ' 369, פ"ב, קע"ו) כבר האיר ופרס את 'מפת השולחן' של 'אם הבית היהודי': ואלו דבריו:

"אף על פי שהאשה היא בת זוגו של אדם, אל תחשוב בעינייה לבעלה כחבר, אלא כאדון. ועל זה אמר המשורר: 'כי הוא אדוניך והשתחוי לו' (תהלים מ"ה, י"ב). והאשה תאהב לבעלה והוא ימשול בה, שנאמר: 'ואל אישך תשוקתך' וגו' (בראשית ג', ט"ז). ואם היא בעיניה כאדון - יאהבנה ותהא בעיניו כאחות. כי מצינו לשרה שקראה לאברהם אדון, שנאמר: 'ואדני זקן' (שם י"ח, י"ב)".

"ואם תמעט הדבור אלא לצורך, תהא חביבה יותר על בעלה. ואם תדבר לפניו בחן ובענוה ויהיו עיניה תלויות לו כעיני שפחה אל יד גברתה, אז תיקר ותכבד מאד בעיניו. אמרו במדרש, שציותה חכמה אחת לבתה, כשהיתה מוליכה לבית בעלה, אמרה לה: בתי, עמדי לפניו כלפני המלך ותשרתהו, ואם תהיי לו אָמָה, - הוא יהיה לך עבד, ויכבדך כגבירה. ואם תתגדלי עליו, יהיה לך לאדון בעל כרחך ואז תהיי בעיניו נקלה כאחת השפחות".

"ותקשטהו ותיפהו בין חבריו. ואם תבוא לו אכסניא. (אורחים), מקרוביו או מאוהביו, תקבלם בסבר פנים יפות ותוציא להם יותר מדאי כדי שיתכבד בעלך בעיניהם. ותשמור את ביתו וכל אשר לו ובזה תשא חן בעיניו ותהיה עטרת בעלך, הדא הוא דכתיב: 'אשת חיל עטרת בעלה' (משלי י"ב, ד).

ומקודו של המנורת המאור ברמב"ם (פט"ו ה"כ אישות) "וכן צוה חכמים על האשה שתהיה מכבדת את בעלה ביותר, ויהיה לו עליה מורא, ותעשה כל מעשיה על פיו, ויהיה בעיניה כמו שר או מלך, מהלכת בתאות לבו, ומרחקת כל שישנא".

ומקודו דברי הרמב"ם מתנא דבי אליהו (רבא פ"ט) "וכי מה טיבה של יעל, שבאתה תשועה גדולה על ידה. אמרו: אשה כשרה היתה ועושה רצון בעלה. מכאן אמרו אין לך כשרה בנשים אלא אשה, שהיא עושה רצון בעלה".

העקרונות הבסיסיים הנ"ל קבועים לכל דור. ואעפ"כ יש הטוענים, שבדורנו נשתנו מעט הנסיבות. היום, בבתי רבים האשה היא המפרנסת העיקרית, ושוב איננה יושבת למעשה 'בירכתי ביתך', אלא יוצאת מחוץ לבית להביא טרף לביתה. וגם 'מעמד האשה' נשתנה מימי קדם. ולפיכך צריכים שני בני הזוג להתנהג ברגישות רבה כדי להעמיד את ה'קן היהודי המאושר' ולשמרו. ויתכן שהרמב"ם רמז בדבריו שיהיה שינוי בדברים אלו: שיש אשה שבעלה יהיה בעיניה כ'מלך' ויש אשה שבעלה יהיה בעיניה רק כ'שר'. ואולי הוא רמז לדורנו. וצריך עיון בכל זה.

קושי נוסף נתווסף בדורנו, שבתחומים רבים יש לאשה ידע גבוה יותר מבעלה. כגון בלימודי קודש - ידיעת

נדבת הרב יוסף דייטש וב"ב שליט"א נכד הרב אברהם דייטש שליט"א לרגל השמחה השרויה במעונם בהולדת בנם נ"י בשעט"מ. יה"ר שיזכו להכניסו בביתו של אאע"ה בעתו ובזמנו, ולגדלו לתורה לחופה ולמעשים טובים וירוו רב נחת מכל יצ"ח כ"י ויתברכו בכל מילי דמיטב ברו"ג

נדבת הרב רפאל כהן וב"ב שליט"א לרגל השמחה השרויה במעונם בנישואי בנם הבה"ח אאע"ה יה"ר עב"ג תח"י בת הרב אליהו כשיאן שליט"א בשעט"מ. יה"ר שיעלה הזיווג יפה ויזכו לדורות ישרים ומבורכים מתוך בריאות ושמחה שלום ושלוה כל הימים. אכ"ר

עליו, יהיה לך לאדון בעל כרחך, ואז תהיי בעיניו נקלה כאחת השפחות!"

עצתה של אותה 'אם חכמה' לבתה, הראתה ש'כבוד לא חוטפים' ו'כבוד לא תובעים' ומה שנדמה כ'צודק'- שהאשה 'תשמור על כבודה', לא ישא את הפירות המבוקשים. ובאופן מפתיע מהלך 'לא הגיוני' של ענוה והכנעה דוקא הוא יצמיח את הכבוד האמיתי!

והטעם בזה מפני שכבוד - האדם בונה ויוצר בתוך נפשו. לא קונים אותו בשום בית מסחר, ואי אפשר לכוף אחרים לכבד אותנו. 'בנין פנימי' של כבוד קיים כמבצר איתן, גם אם איננו מפרסמים אותו. אם יצרת אותו - יש לך כבוד. ואיש לא יוכל לגזול אותו ממך. ואם לא יצרת אותו בפנימיותך - לא תוכל להשיגו בכל דרך ובכל התנהגות. ואם תתבע אותו 'בכח' תקצור רק השפלה ובזיונות!

דברים אלו מזכירים במקצת את משל הגמ' בסנהדרין (ק"ו): על הגמל שתבע שיצמיחו לו קרניים. את הקרניים לא השיג ולבסוף הפסיד גם את אזניו - שקצצו ממנו!

מי שלא מוצא 'טעם' והגיון בדברים הנ"ל, עכ"פ כדאי לו שילמד שבחיים עדיף להיות 'סוחר מצליח' יותר מאשר 'אדם הגיוני'. הפיקחים ממליצים לנהג שבכביש תהיה 'חכם', ואל תהיה 'צודק', פן תיפול קרבן בפני בריוני הכביש.

ודברים אלו ראויים גם לענייננו: מעולם לא ראינו מי שהתנשא על אחרים, שראה ברכה בהתנהלותו, אלא להיפך: הוא קצר את פירות הבזיונות שזרע במו גאוותו! וכך קרה, קורה, ויקרה לבן זוג שיחליט 'לשמור' על 'כבודו' ו'מעמדו' בכל מחיר. ולפיכך יש לנו לסמוך על מה שיעצה האשה החכמה לבתה, שתכבד ותשרת את בעלה.

הפיקחים באמת, צועדים לאורו של ה'דרך ארץ זוטא' (ריש פ"א) "דרך של תלמידי חכמים שיהיה שפל לאנשי ביתו". ומשמע - לא רק לאשתו, ועוד שם: שיהיה כאיסקופא (סף הבית) התחתונה שהכל דשים ודורסים בה! זה לא הגיוני! אבל מצליח! ופתגם העולם אומר ש'עם הצלחה לא מתווכחים'.

נחזור על דברים שנכתבו כאן בעבר: כל אדם זקוק להערכה. ובלי הערכה חייו אינם חיים. הקב"ה ברא את האשה כדי שתתייצב לימין בעלה, תעודד אותו ותרום אותו תוך נסיכת תקווה לעתיד שבעזרת השם יצליחו שניהם בחייהם, כמעשה נשים צדקניות שבמצרים שבזכותן נגאלו ישראל ממצרים - שהיו מעודדות את בעליהן.

מי שאמורה וחייבת ל'ספק' את ההערכה הגדולה לבעל לאורך כל החיים זו האשה! היא זו שתקיים לבעלה את "בטח בה לב בעלה" ואת "גמלתהו טוב ולא רע כל ימי חייה". לאמר! אפילו פעם אחת בחיים לא הסבה לבעלה רע! וחבל להפסיד את התפקיד הנשגב הזה בגלל 'גחמות' של כבוד אישי וכדומה.

ראוי לציין, שקשה מאד לאדם לקבל הערכה מגורמים שמחוץ לבית. וגם לא כדאי לדחוף את הבעל לבקש הערכה מבחוץ. נפיק לקחים מאבשלום והורדוס: אבשלום, שרצה להמליך את עצמו העמיד לו "מרכבה וסוסים וחמישים איש רצים לפניו" (מ"ב ט"ו). ומאז ועד לעידן המודרני לא השתנה כלום. גם היום ה'מלכים' מסדרים לעצמם לימוזיונות מפוארות וחמישים אופנועים רצים לפנייהם...

והורדוס (חולין קל"ט): העמיד 'צבא' ענק של 'יוני הרדסאות' שיצרחו בקולן 'קירי קירי' לאמר שהורדוס הוא 'באמת' מלך ולא עבד. והתוצאות? - גם אצל אבשלום וגם אצל הורדוס 'אפס' כבוד וגם בזיונות לנצח.

ולעניננו: דרך הישר הוא, שנשים צדקניות יעודדו את בעליהן ובוזו הן זכו, וזכות. ויזכו לגאול את ישראל!!

ועוד מילה חשובה לסיכום: בית מאושר בנוי על הרמוניה בין בני הזוג בכל התחומים, והבאנו בזה תיאור נפלא על הוריו של ה'גדול ממינסק' איך שנהגו כבוד ואהבת אמת זה לזה. העדר אושר ואפילו במידה קטנה מקרין ועובר לכל הבית 'ולצאן קדשים' ומתפתחים נזקים קלים וכבדים בבית. והעונש הזה לא מגיע לנו! אפשר למנוע מצבים כאלו, ע"י שלומדים לשמוח ב'מה שיש' ובאמת יש הרבה סיבות לשמוח.

לפיכך חייבים בני הזוג להשתדל לסלק כל 'אי הבנה' ואפילו קטנה שביניהם. את ההדורים יש ליישב רק בין אבא לאמא, ולא לעיני הצאצאים או השכנים או כל מישהו אחר. 'את הכביסה אין מכבסים לעין כל' ורק כשהיא כבר נקיה וצחה ורעננה ברטיבות אז תולים אותה לייבוש לפני כולם! כדי שיתענגו על יופי הבית.

דמותם ופניהם של אבא ואמא מאירים בבת שחוק לפני כולם. אומר בעל חובות הלבבות, "החסיד, אבלו בלבו וצהלתו על פניו". נכון, קל מאד לכתוב דברים אלו במאמר, וקשה מאד לבצעם. אבל כשמסתכלים על חסדי השם ובוטחים בו ית' מגלים כמה טובה וברכה יש בבית היהודי, ומתפללים ומתחננים לפני ה' לעזרנו ואזי קל יותר להאיר פנים ולשמוח ולשמוח ולשמוח!

אחת שאלתי מאת ה' - שבתי בבית ה' המשך מעמוד 5

שלאחר זמן הימים הנוראים הוא לא יאחו במידת ההתקרבות הגבוהה - כל זה ליכא, דעצם ההתקרבות לדרכי ה' בזמנים מיוחדים בהם קיימת פתיחת שערים שבה הוא לו לאדם, ועל ידי כך קונה קנין של דבקות בדרכי ה' לכל שאר זמני השנה.

ו. **וכך** היא המידה, דענין תפילת האדם בימים הקדושים של ימי הדין בהם התפילה מקובלת יותר, שעיקר תפילתו תהא על ענין הקירבה לדרכי ה', וכמו דמצינו בבקשה "אחת שאלתי וגו'", שבבקשה זו כלול שיזכה להרגיש טעם בתורה יותר ממדרגתו ושיזכה להארת עינים בתורה והבנה בתורה, שכאשר האדם מבין בתורה ביתר שאת הוא קונה חלק גדול יותר בתורה, וממילא זוכה לדבקות גדולה יותר בתורה, ועל ידי כך הוא מבין מה רצון ה' בכל צעד, ומתוך הבקשה התמידית הזו בעת רצון של הימים הנוראים האדם עולה מעלה להגיע אל מעלות ומדרגות השלמות.

ומבואר בדברי הרמב"ם שתכלית השופר היא לעורר את ישראל בתשובה לצורך התעלות בעבודת ה' למעלה ממדרגת האדם, ולא עסק הרמב"ם בדבריו בעובדי עבירות, שהרי לא הזכיר הרמב"ם שתכלית השופר לעורר לשוב בתשובה את עובדי העבירות השוגים כל שנתם בהבל וריק אשר ישחית ויזיק דרכם, אלא לעורר "השוכחים את האמת בהבלי הזמן ושוגים כל שנתם בהבל וריק אשר לא יועיל ולא יציל", ואת השוגים הללו קול השופר מעורר לשאוף להתעלות למעלות שהם למעלה מהמצב בו הם אווזים, והדברים הללו בענין חובת ההתעוררות להתעלות אמורים בכל זמן, ובעיקר בימים קדושים של קירבת ה' כדכתיב: "דרשו ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב", כיון שכנגד ההתקרבות ממרום כך צריכה להתעורר בישראל התעוררות לקירבה לדרכי ה', ואל יפול לב האדם בחושבו מחשבה שיש בה כנות - שהוא יודע

בצורת והקניטתו אשתו והלך ולן בבית הקברות וכו', שמעתי מאחורי הפרגוד שכל הזורע וכו', כך הוא שעל הכל נדונין בראש השנה. ומ"מ דרשא דר' עקיבה אמת הוא מפני מה אמרה תורה הביאו לפני עומר בפסח וכו' שרצה הקדוש ברוך הוא לזכות את ישראל שיתרצו לפניו בכל מין ומין בזמנו כדי שיכתבם לזכות בשעת הדין בראש השנה.

כלל של דבר, ראש השנה יום הדין הוא לעולם הזה, ושעת מיתתו של אדם הוא יום הדין שלו שהוא נדון בנפשו על אותו עולם שהוא עולם הנשמות, וכל מעשיו נפרטין לפני בוראו ית' ואם תזכה נפשו לגן עדן העליון והתחתון ולא יזו מעלה ממנו, או תתחייב נפשו לגיהנם ויסורין הרבים ובאיזה דין תתחייב להיות נדונת בו, הרי למדנו יום הדין לגוף ויום הדין אחר לנפש.

עוד יש יום דין אחר שהוא יום דין לשניהם לגוף ולנפש, והוא שהנביאים מזכירין אותו ומפליגין עליו כענין שנאמר (מלאכי ג' י"ט) "הנה היום בא בוער כתנור והיו כל זדים" וגו', ואומר (שם פסוק כ"ג) "הנה אנכי שולח לכם את אליהו הנביא לפני בוא יום ה' ", וגו'. והיום הזה הוא בתחילת תחיית המתים והוא הנקרא יום הדין הגדול, וכל באי העולם שמבראשית נידונין בו בגוף ובנפש, אם ראוי זה לתחיית המתים ולנועם הגוף והנפש

עימודי בראשית 0583227375

זהירות מזלזול בכבוד ההורים המשך מעמוד 4

ונשמתו, וכל מה שהיה לו היה נחשב לו לאין לעשות בו רצון אביו ואמו", עכ"ל.

ללמדנו עד כמה שצריך להקפיד בכבוד ההורים, לא רק שלא לצערם, אלא אדרבה, להעריכם ולאהוב אותם בעומק לבו, וכל העושה כן ונזהר מלזלזל בכבודם אפילו

נדבת הרב שלמה מאינין וב"ב שליט"א לרגל השמחה השרויה במעונם בהולדת בנם נ"י בשעת"מ. יה"ר שיזכו להכניסו בבריתו של אאע"ה בעתו ובזמנו, ולגדלו לתורה לחופה ולמעשים טובים וירוח רב נחת מכל יצ"ח כ"י ויתברכו בכל מילי דמיטב ברו"ג שמחת השלום-זכר תתקיים א"ה בליל שב"ק בביתם (רח' חזו"א 1561/3)

נחשגב מפי כל ישראל והכהנים וארון ברית ה', ויהיה מבורך מפי עליון, אכ"ר.

כליל שבת קודש בין קבלת שבת למעריב
ישאו דברים הרבנים הגאונים

- חניכי הישיבות (שושנים) - מורנו מרא דאתרא שליט"א
- אילת השחר - הרב מנחם פרגו שליט"א
- זכרון אליהו - הרב יעקב שוואב שליט"א
- חניכי ישיבות (פרויקט) - הרב יהונתן פרלמן שליט"א
- קודתי ה' (א) - הרב זאב וייסבין שליט"א
- קודתי ה' (ס) - הרב עמוס פריץ שליט"א מרבני ביהמ"ד
- שערי תפילה - הרב מרדכי ליבר הלוי כהן שליט"א רב ביהמ"ד
- הפארת תורה - הרב יעקב קמפה שליט"א

חצי שעה - שמשנה חיים

- האם מותר ליטול ידיים לסעודה בעזרת רובוט?
- האם אפשר ליטול ידיים במי פירות או ביו?
- האם ניתן ליטול ידיים לסעודה בְּמִי סוּדָה או במים בטעמים?
- האם ניתן ליטול ידיים במים שיצאו ממזגן?
- האם ניתן ליטול ידיים במים חמים ש'היד סולדת בהם'?
- האם ניתן ליטול ידיים לסעודה במים שהיו ב'בקבוק חם'?
- האם ניתן ליטול ידיים במים מִיֵּם המלח?
- האם מִי קולחין (כיוב שעבר טיהור וסינון) כשרים לנטילת ידיים?
- איזו ברכה מברכים על טבילת ידיים לסעודה?
- איזו כוונה נדרשת בנטילת ידיים לסעודה?

גליון ירח האיתנים

לקראת חודש תשרי הבעל"ט יצא לאור בעזרת ה' גליון מורחב לחגי תשרי והוצאות הדפסת הגליון מרובות פונים אנו בזה לכל נדיב לב החפץ להשתתף בזיכוי הרבים בהדפסת דברי תורה יראה ומוסר כימים הנוראים הבעל"ט להרים נדבתו בעין יפה וזכות הפצת תורת רבותינו תעמוד לך ולביתך להתברך בכל מילי דמיטב בכני חיי ומזוני, בכריות גופא ונהורא מעליא, מתוך הצלחה גדולה ברו"ג וה' יתברך ימלא כל משאלות לבך לטובה. אכ"ר.

לתרומות, הקדשות והנצחות 0527679598 או בנדרים פלוס: עניינים נחוצים - תורת רבותינו שכדורם (קופה 6142)

לומדים הלכות נטילת ידיים הלכה למעשה

שיעור 'דף היומי בהלכה' מפי מורנו הגר"י טשזנר שליט"א בימים א' - ה' 20:30 - 21:00 בבית הכנסת קוית ה' (היכל שמואל)

הצטרף גם אתה, וקנה קניין נצח בידיעת ההלכה